

Warszawa, dnia 19 lutego 2009 r.

RPO-607859-VII-7020/7002/09/PK

I n f o r m a c j a

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim (wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 2 - 4 lutego 2009 r., do Aresztu Śledczego w Piotrkowie Trybunalskim, przy ul. Wroniej 76/90 (zwanego dalej Aresztem) udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich z Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego. W wizytacji wzięła również udział w charakterze eksperta dr nauk medycznych, specjalista chorób wewnętrznych.

Działając jako Krajowy Mechanizm Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, dokonując oceny pod względem ochrony osadzonych przed torturami oraz okrutnym, niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzając wizytację zapobiegawczą Krajowego Mechanizmu Prewencji przedstawiciele Rzecznika:

- wysłuchali informacji o funkcjonowaniu Aresztu i jego podstawowych problemach, udzielonej przez Dyrektora jednostki;
- obejrzyli teren jednostki oraz pomieszczenia we wszystkich oddziałach mieszkalnych Aresztu, w tym wybrane losowo cele mieszkalne, cele

zabezpieczające, cele do wykonywania kary dyscyplinarnej osadzenia w celi izolacyjnej, świetlice, a także pola spacerowe, kuchnię, pralnię, kantinę, kaplicę, sale widzeń, warsztaty oraz pomieszczenia ambulatorium i izb chorych ZOZ;

- przeprowadzili w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy ze skazanymi i tymczasowo aresztowanymi oraz z funkcjonariuszami i pracownikami Aresztu;
- przeprowadzili na podstawie kwestionariusza, rozmowy w cztery oczy z 66 osadzonymi, w tym z osobami, które w okresie ostatnich 6 miesięcy zostały ukarane umieszczeniem w celi izolacyjnej (2), wobec których w ciągu ostatnich 6 miesięcy zastosowano środki przymusu bezpośredniego (3), z cudzoziemcami (2), z osobami w wieku powyżej 60 roku życia (6) oraz z osadzonymi stwarzającymi poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu (zwanych dalej osadzonymi niebezpiecznymi) (10);
- przyjęli do protokołu dwie skargi osadzonych dotyczące niezapewnienia odpowiedniej opieki medycznej w Areszcie oraz jedną ustną prośbę skazanego o udzielenie informacji na temat pomocy postpenitencjarnej, którą przekazali według właściwości kierownictwu jednostki.

Dokonane w ten sposób ustalenia pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Dyrektorowi jednostki i jego zastępcom. Przedstawiciele Rzecznika wysłuchali uwag i wyjaśnień kierownictwa Aresztu.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji analizie poddano: Porządek wewnętrzny Aresztu, składający się z 5 zarządzeń Dyrektora Aresztu (nr 47, 48, 49, 50 i 51), regulujących prawa i obowiązki osadzonych w poszczególnych oddziałach jednostki, wydanych w dniu 10 czerwca 2008 r. - pod kątem ich zgodności z obowiązującymi przepisami prawa; Analizę ładu, dyscypliny i nastrojów w Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim w okresie 01.01.2007 - 31.12.2007 r. oraz w okresie 01.01.2008 – 31.12.2008 r.; Sprawozdanie z wizytacji przeprowadzonej w dniach 18-21 i 28-29 grudnia 2006 r. przez sędziego wizytatora ds. penitencjarnych i nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń Sądu

Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim; protokoły z kontroli sanitarnych przeprowadzonych w dniu 9 maja i 7 października 2008 r. oraz 12 stycznia 2009 r. przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Piotrkowie Trybunalskim oraz Analizę dotyczącą sposobu rozpatrywania skarg, próśb i wniosków osadzonych w 2007 i 2008 r.

2. Charakterystyka jednostki.

Areszt Śledczy w Piotrkowie Trybunalskim jest najnowocześniejszą jednostką penitencjarną w Polsce. We wrześniu 2000 roku przy ul. Wroniej rozpoczęły się prace budowlane, które w krótkim czasie trzech lat dobiegły końca. Uroczysta ceremonia inauguracji działalności nowej jednostki miała miejsce we wrześniu 2003 roku, a zasiedlenie Aresztu nastąpiło miesiąc później. Nowy areszt śledczy zajmuje powierzchnię prawie 5 ha. Jednostkę usytuowano na obrzeżach miasta i wyposażono w rozwiązania konstrukcyjne wraz z systemami zabezpieczeń ochronnych, które gwarantują daleko posuniętą izolację osadzonych (w obrębie Aresztu stworzono sieć 140 przejść uruchamianych za pomocą kart chipowych).

Jednostka przeznaczona jest dla mężczyzn, wobec których zastosowano tymczasowe aresztowanie. Poza tym, przebywają w niej skazani mężczyźni, przeciwko którym prowadzone są postępowania karne w kolejnych sprawach, bez zastosowania tymczasowego aresztowania. W ramach zakładu karnego typu zamkniętego przebywają osadzeni młodociani (M), pierwszy raz karani (P) oraz recydywiści (R). W oddziale X zakwaterowano skazanych pracujących, którzy odbywają karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu półotwartego.

Pojemność Aresztu wynosi 621 miejsc. W dniu 2 lutego 2009 r. w jednostce faktycznie przebywało 745 osadzonych, w tym: 208 tymczasowo aresztowanych, 493 skazanych, 40 osadzonych z tzw. podwójnym statusem karno-śledczym oraz 4 ukaranych.

W Areszcie od początków jego istnienia utrzymuje się przeludnienie. Według stanu na dzień 2 lutego 2009 r. wynosiło ono około 20% (dla porównania – w roku 2007 – 35,5%). Kierownictwo Aresztu, realizując dyspozycję art. 248 § 1 Kkw, raz w miesiącu zawiadamia na piśmie sędziego penitencjarnego o liczbie

osadzonych przebywających w celach, w których powierzchnia przypadająca na jedną osobę jest mniejsza niż 3 m².

W czasie wizytacji cel i przeglądu kart tożsamości osadzonych nie stwierdzono osadzenia tymczasowo aresztowanych i skazanych z różnych grup klasyfikacyjnych we wspólnej celi mieszkalnej. Większość skazanych odbywała karę w systemie zwykłym (319 osób). Z pozostałych, 166 osób odbywało karę w systemie programowego oddziaływania; 8 zaś, w systemie terapeutycznym (4 z powodu uzależnienia od alkoholu, 3 ze względu na zdiagnozowane zaburzenia psychiczne i 1 z powodu uzależnienia od narkotyków).

3. Ogląd jednostki oraz wizytacje cel mieszkalnych.

Oddziały mieszkalne w Areszcie oznaczono numerami od I do X (w tym: oddział zapewniający wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo jednostki – I). Oddziały te rozmieszczono w dwóch budynkach penitencjarnych. Generalnie stan budynków ocenić należy jako dobry. Niemniej jednak, zarówno w opinii kierownictwa Aresztu, jak i przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, konieczne jest prowadzenie systematycznych prac remontowych w związku z eksploatacją jednostki, postępującą wraz ze znaczną rotacją osadzonych.

W trakcie wizytacji przeprowadzono ogląd całego terenu Aresztu i pomieszczeń w pawilonach mieszkalnych, w tym wizytację cel mieszkalnych oraz uzyskano w związku z tym informacje niezbędne dla oceny stopnia przestrzegania praw osób pozbawionych wolności. Dokonane czynności pozwalają na przedstawienie poniższych informacji.

3.1. Cele w Areszcie są różnej wielkości (od jednoosobowych do czteroosobowych). Najwięcej jest cel trzyosobowych (156), jednoosobowych (107) i dwuosobowych (17). W związku z utrzymującym się przeludnieniem, konieczna stała się adaptacja 5 świetlic w oddziałach, na potrzeby cel mieszkalnych. Pozyskano w ten sposób 5 cel wieloosobowych (cela 12-osobowa, cela 14-osobowa, cela 16-osobowa oraz dwie cele 18-osobowe), spełniających jednakże wymóg minimum powierzchniowego przypadającego na jednego osadzonego. W trakcie wizytacji Aresztu przez przedstawiciele Rzecznika Praw

Obywatelskich, żadna z wymienionych cel wieloosobowych nie była obłożona w 100%. Dla potrzeb osób niepełnosprawnych przeznaczono i odpowiednio przystosowano dwie cele mieszkalne. Jedna z nich znajduje się w oddziale dla osadzonych niebezpiecznych, druga zaś w oddziale VI.

Wszystkie cele są skanalizowane, doprowadzona jest do nich zimna i ciepła woda. W każdej znajduje się całkowicie zabudowany węzeł sanitarny, wyposażony w umywalkę, sedes oraz prysznic. Osadzeni pracujący mogą korzystać z kąpieli codziennie, pozostali zaś raz w tygodniu. Zgodnie z regulacją zawartą w Porządku Wewnętrznym Aresztu, czas przeznaczony na kąpiel jednego osadzonego wynosi 10 minut. Stan techniczny toalet i urządzeń sanitarnych jest dobry, zaś stan ich czystości zróżnicowany.

W celach jest wentylacja grawitacyjna, można je również wietrzyć otwierając okna. Oświetlenie światłem naturalnym i sztucznym jest wystarczające do czytania i pisania. Zainstalowane w celach gniazda elektryczne umożliwiają osadzonym korzystanie z odbiorników telewizyjnych oraz grzałek. W każdym z oddziałów do dyspozycji skazanych zamontowano samoinkasujący aparat telefoniczny. Z informacji przekazanych w tej kwestii przez Dyrektora Aresztu pracownikom Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że w najbliższym czasie liczba tych aparatów zostanie zwiększona do dwóch w każdym z oddziałów. Taka decyzja kierownictwa jednostki stanowi odpowiedź na rosnące zapotrzebowanie skazanych na tę formę kontaktu ze światem zewnętrznym.

Stan wszystkich cel mieszkalnych generalnie można ocenić jako dobry. Najlepiej wyglądają te, które były niedawno malowane. W pozostałych ściany i sufity są czasem przybrudzone. Nie stwierdzono jednak na nich śladów zawilgocenia. Również stan podłóg nie budzi zastrzeżeń. Nie stwierdzono braków w wyposażeniu cel w przedmioty służące do utrzymania higieny osobistej i czystości w celi (miski, lustra, szczotki zmiotki, śmietniczki, itp.). Wzorcową wręcz czystością, na tle pozostałych oddziałów, wyróżniają się cele mieszkalne w oddziale dla skazanych pracujących (X). W ocenie wizytujących Areszt przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich, odświeżenie ścian wskazane

byłoby w celach oddziału przejściowego, najbardziej wyeksploatowanego z racji swego przeznaczenia (II).

Areszt dysponuje 7 celami zabezpieczającymi oraz 2 celami do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej. Wszystkie cele zabezpieczające zbudowane są według tego samego planu. Posiadają monitoring video wraz z nasłuchem. Nagranie z celi zabezpieczającej dołączane jest do protokołu ze stosowania środka przymusu bezpośredniego. Opisywane cele mają stosunkowo małą powierzchnię. Było to szczególnie widoczne w tych celach, w których rozłożone było łóżko. Uwagę wizytujących zwrócił również brak trwale przymocowanych do podłoża taboretów i stołów.

Nie wnosi się uwag do stanu technicznego i wyposażenia cel do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej. W trakcie wizytacji nie przebywał w nich żaden osadzony.

3.2. Oddział dla osadzonych niebezpiecznych (I) dysponuje 36 miejscami (14 cel dwuosobowych i 8 jednoosobowych). W dniu 2 lutego 2009 r. w oddziale tym przebywało 13 skazanych i 8 tymczasowo aresztowanych. Wśród skazanych, 7 osób deklarowało swoją przynależność do podkultury więziennej; spośród tymczasowo aresztowanych – 5. Okna cel osłonięte są od zewnątrz blendami. Z uwagi na specyfikę oddziału, ruch osadzonych ograniczony został do zajmowanego przez oddział terenu. W związku z potrzebą pełnego odizolowania przebywających tam więźniów od pozostałej części Aresztu, w oddziale zorganizowano salę widzeń, pomieszczenie do przeprowadzania czynności procesowych, świetlicę oraz gabinet lekarski. Zajęcia kulturalno-oświatowe odbywają się w ramach grup spacerowych w świetlicy oddziału. W zajęciach tych uczestniczyć może jednocześnie maksymalnie 3 osadzonych. Wyposażenie świetlicy stanowi telewizor, drabinka do ćwiczeń, materac sportowy, rower treningowy, piłkarzyki oraz gry planszowe. Posługa religijna realizowana jest w sposób indywidualny w sali widzeń opisywanego oddziału. Kontakt osadzonych ze światem zewnętrznym odbywa się poprzez korespondencję oraz rozmowy telefoniczne. Skazani chcący skorzystać z tej ostatniej formy kontaktu, zgłaszają oddziałowemu taką chęć przez domofon w celi mieszkalnej, podając

jednocześnie numer telefonu, z którym chcą się połączyć. Zamówiona w ten sposób rozmowa łączona jest bezpośrednio do celi mieszkalnej. Z oddziałem połączonych jest 5 pól spacerowych. Zgodnie z Porządkiem wewnętrznym Aresztu, czas przeznaczony na spacer osadzonych wynosi 75 minut.

3.3. Posiłki dla osadzonych przygotowywane są w kuchni znajdującej się w wolno stojącym budynku, w którym mieści się również pralnia. Pomieszczenia kuchni zlokalizowane są na piętrze (kuchnia właściwa) oraz w części parterowej budynku (magazyny żywnościowe). Wyposażenie kuchni jest nowoczesne i niewyeksplotowane, sprawnie działa wentylacja, dodatkowo wspomagana mechanicznie. Oprócz posiłków według normy podstawowej, kuchnia przygotowuje posiłki według diety lekkostrawnej (L), cukrzycowej (Lc) i bezglutenowej (Lb). Ponadto, część osadzonych korzysta z diet indywidualnych, adekwatnych do rozpoznanych u nich przez lekarza schorzeń (Li). Przy pracach w kuchni zatrudnionych jest odpłatnie 22 osadzonych, pracujących w wymiarze 7/8 etatu. Warunki pracy oraz zaplecze socjalne dla pracowników kuchni (szatnia, jadalnia oraz sanitariaty) nie wzbudziły zastrzeżeń wizytujących.

3.4. Dr nauk medycznych, specjalista chorób wewnętrznych dokonała **oglądu pomieszczeń ZOZ Aresztu**, przeprowadziła rozmowy z jego pracownikami oraz analizę dokumentacji medycznej. Z dokonanych przez nią ustaleń wynika, iż w skład ambulatorium więziennego wchodzi następujące pomieszczenia: gabinet lekarski, gabinet stomatologiczny, gabinet zabiegowy, poczekalnia, pracownia RTG, gabinet kierownika ZOZ, magazyn leków. Ich stan techniczny oraz wyposażenie należy ocenić jako dobre. We wszystkich pomieszczeniach służby zdrowia jest czysto i schludnie.

ZOZ dysponuje 2 izolatkami (każda przeznaczona dla 2 osób) oraz 4 celami (trzyosobowymi) izby chorych wyposażonymi w węzły sanitarne. Stan tych cel nie budził zastrzeżeń. W trakcie wizytacji przebywały w nich 3 osoby. Nie wnosiły one uwag do świadczonej im opieki medycznej.

Karta praw pacjenta wywieszona jest w korytarzu poczekalni.

W ambulatorium pobiera się materiał do badań laboratoryjnych, które wykonywane są w pracowni analitycznej szpitala więziennego przy Zakładzie

Karnym nr 2 w Łodzi. Prześwietlenia klatki piersiowej oraz badania RTG innych organów, wykonuje się i opisuje na miejscu. Przyjęcia osadzonych przez lekarzy następują w kolejności zgłoszeń. W nagłych wypadkach osadzeni przyjmowani są poza tą kolejnością. W razie konieczności, po godzinach pracy ambulatorium wzywane jest do osadzonych Pogotowie Ratunkowe. Areszt nie dysponuje zapleczem szpitalnym – jeśli zachodzi potrzeba hospitalizacji osadzonego, jest on przewożony do szpitala więziennego przy Zakładzie Karnym nr 2 w Łodzi.

Ambulatorium jest czynne w godzinach 6.30 – 16.00, a w soboty od 6.30 do 14.00. Pielęgniarki w godzinach rannych rozwożą leki do wszystkich oddziałów. W przypadku wydawania leków psychotropowych (zwłaszcza z grupy benzodiazepin, fenotiazyny i leków przeciwpadaczkowych), osadzeni mają obowiązek ich przyjęcia w obecności i pod nadzorem pielęgniarki. Po godzinach pracy ambulatorium, zlecone przez lekarza leki wydaje oddziałowy.

Planowe przyjęcia pacjentów przez lekarzy ogólnych odbywają się codziennie (za wyjątkiem sobót, niedziel i świąt), zgodnie z harmonogramem określonym w Porządku wewnętrznym. Wprowadzone w tej mierze regulacje dają osadzonym możliwość skorzystania z planowej pomocy lekarskiej raz na dwa tygodnie. W gabinecie stomatologicznym prowadzone jest leczenie zachowawcze, wykonywane są ekstrakcje, usuwany jest kamień nazębny oraz leczona jest przyzębica. Po każdym zabiegu, zestaw narzędzi, jak i sam fotel są odkażane przez stomatologa. Czas przeznaczony na tę dezynfekcję wynosi od 10 – 15 minut (fakt ów został zaznaczony z uwagi na zastrzeżenia odebrane od osadzonych w kwestii dostępu do opieki medycznej).

Każdego dnia lekarze przyjmują ok. 50 – 70 pacjentów. W 2008 r. stomatolog przyjął ponad 2000 osób, udzielając im łącznie 16462 porad. W przypadkach absencji lekarza ogólnego, stomatolog przejmuje na siebie znaczną część jego obowiązków (przedłuża leki, przyjmuje pacjentów).

W ZOZ Aresztu zatrudnionych jest 6 lekarzy, 6 pielęgniarek i technik RTG. Kierownikiem ZOZ jest lekarz medycyny rodzinnej, zatrudniony na pełnym etacie funkcjonariusza SW. Jego zastępcą jest stomatolog zatrudniony również w pełnym wymiarze czasu pracy, na etacie cywilnym. Pozostali lekarze to osoby cywilne

zatrudnione na częściach etatu – dwaj lekarze pracujący jako lekarze ogólni (specjalista chorób wewnętrznych i chirurg), okulista i radiolog. Wszystkie pielęgniarki zatrudnione są w pełnym wymiarze czasu pracy w systemie zmianowym; cztery są funkcjonariuszkami SW, a dwie posiadają etaty cywilne. Technik RTG jest pracownikiem cywilnym.

Zarówno w ocenie Dyrektora Aresztu jak i eksperta, liczba zatrudnionych obecnie lekarzy nie jest jednak wystarczająca dla zapewnienia osadzonym właściwej dostępności do świadczeń medycznych. Istnieje potrzeba zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy przynajmniej jednego lekarza. W ocenie eksperta szczególnie ważnym problemem jest brak w Areszcie psychiatry i neurologa. Równie ważne jest wyposażenie więziennego ambulatorium w defibrylator.

3.5. Opiekę duszpasterską w Areszcie sprawuje kapelan katolicki (zatrudniony na 0,8 etatu). Nabożeństwa i indywidualne posługi religijne odbywają się każdego dnia w godzinach 8 – 15, w kaplicy rzymsko-katolickiej. Najbardziej liczne, pod względem liczby skazanych biorących w nich udział, są nabożeństwa weekendowe, w których uczestniczy nawet do 50 osadzonych. Dla skazanych z oddziału I nabożeństwa odbywają się w godzinach 8 – 12 w świetlicy tego oddziału. Swoich wyznawców odwiedzają również przedstawiciele Kościoła Prawosławnego, Świadków Jehowy, Kościoła Zielonoświątkowców i Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego. Spotkania religijne z tymi podmiotami odbywają się w godzinach 8 – 15 w terminach uzgodnionych z Dyrektorem Aresztu. Poza tymi bezpośrednimi formami kontaktu z religią, osadzeni mają również możliwość słuchania nabożeństw transmitowanych za pomocą radiowęzła.

3.6. Widzenia z osadzonymi odbywają się we wtorki, środy, czwartki oraz w piątki, w godzinach 9 – 16. Skazani zatrudnieni korzystają z widzeń w piątki, do godziny 17. Widzenia realizowane są w przeznaczonych do tego pomieszczeniach, znajdujących się na parterze jednego z budynków penitencjarnych. Na widzenia pod dozorem funkcjonariusza SW, z możliwością bezpośredniego kontaktu z osobą odwiedzającą przeznaczono dwie duże sale. W pierwszej z nich do dyspozycji odwiedzających i osadzonych pozostaje 9 stolików, w drugiej zaś jest ich 21. Obok zlokalizowano salę do widzeń bez dozoru funkcjonariusza SW, w której również bez dozoru odbywają się

widzenia z dziećmi. Salę tę wyposażono w dwa stoliki i krzesła. Do widzeń osadzonych bez kontaktu z osobą odwiedzającą (tzw. przez telefon) przeznaczono odrębną salę, w której zorganizowano 8 tego typu stanowisk. W Areszcie nie udziela się tzw. widzeń intymnych. W pomieszczeniu do widzeń dozorowanych znajduje się bufet, w którym odwiedzający mogą (również w towarzystwie osadzonych) dokonać zakupów. W Areszcie nie zezwala się jednak na zabieranie do celi, przez osadzonych korzystających z widzeń „przy stoliku”, produktów zakupionych w ramach tzw. poczęstunku.

3.7. Kontrola osobista osadzonych przeprowadzana jest w przeznaczonych do tego celu pokojach, znajdujących się w każdym oddziale mieszkalnym. Pomieszczenia te nie są monitorowane za pomocą kamer; wyposażono je w stolik, gumową matę oraz wieszak.

3.8. W Areszcie nie funkcjonuje szkoła, a **nauczanie** prowadzi się jedynie w formie kursów. W 2008 r. ukończyło je łącznie 105 skazanych. Były to: zorganizowane ze środków pomocy postpenitencjarnej dwa kursy malarza, które ukończyło 32 skazanych, kurs palacza kotłowych wodnych i parowych, ukończony przez 10 skazanych oraz kurs kierowcy wózka jezdniowego, który ukończyło 20 skazanych. Ponadto, w roku ubiegłym w Areszcie prowadzony był kurs kierowcy wózka jezdniowego z wymianą butli gazowych, współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Ukończyło go 24 skazanych.

3.9. Na terenie Aresztu **zatrudnionych** jest łącznie 174 osadzonych, z czego 20 wykonuje odpłatną pracę nakładczą na rzecz kontrahenta zewnętrznego - niemieckiej firmy „Gerster”, zajmującej się produkcją ozdób do zasłon i firan. Spośród 154 osadzonych zatrudnionych przy pracach porządkowych i pomocniczych - 54 pracuje odpłatnie. Część z nich (16) znalazła zatrudnienie w warsztatach Aresztu, w których wykonywane są niezbędne prace naprawcze. W skład warsztatów wchodzi warsztat ślusarski, elektryczny oraz stolarnia. Ponadto, na podstawie umów z kontrahentami zewnętrznymi Aresztu, skazani świadczą odpłatną pracę poza murami jednostki. Największym pracodawcą zewnętrznym jest firma „Kaza-Bud I” z Tomaszowa Mazowieckiego (31 zatrudnionych), „Milenium” ze Studzianek (6) oraz

schronisko dla zwierząt w Piotrkowie Trybunalskim (3). Firmy „Art-bet” z Wiaderna i „Trans-Dom” z Piotrkowa Trybunalskiego zatrudniają po dwóch skazanych.

3.10. Dla realizacji **zajęć kulturalno-oświatowych** do dyspozycji osadzonych w każdym oddziale mieszkalnym pozostaje świetlica wyposażona w telewizor, stół do ping-ponga oraz grę „piłkarzyki”. W dwóch oddziałach działają koła modelarskie, w których osadzeni zainteresowani tą formą zajęć mogą tworzyć trójwymiarowe modele pojazdów i samolotów z czasów II wojny światowej.

Biblioteka Aresztu posiada łącznie ponad 5000 woluminów. W zakresie metodyki pracy i pozyskiwania księgozbioru, biblioteka więzienna współpracuje z Biblioteką Uniwersytetu Humanistyczno – Przyrodniczego i Urzędu Miejskiego w Piotrkowie Trybunalskim. Wypożyczanie książek odbywa się poprzez bezpośrednie ich dostarczenie osadzonym do cel mieszkalnych. Zainteresowani konkretną książką składają zamówienie z jednodniowym wyprzedzeniem. Biblioteka udostępnia osadzonym również aktualne akty prawne. Wśród woluminów znajdują się egzemplarze Kodeksu karnego wykonawczego oraz regulaminów wykonywania tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności, w tym w tłumaczeniach na języki: niemiecki, rosyjski, angielski i francuski. Poprzez działający w Areszcie radiowęzeł, biblioteka emituje recenzje nowości wydawniczych, popularyzując czytelnictwo i ułatwiając wybór pozycji przez osoby pozbawione wolności, a także organizuje konkursy z wiadomości o książkach i ich autorach. W Areszcie funkcjonuje także studio telewizyjne. Oprócz siedmiu ogólnopolskich kanałów osadzeni mają do dyspozycji dwa kanały więzienne, za pomocą których emitowane są programy edukacyjne, religijne i rozrywkowe.

Z innych form zajęć kulturalno-oświatowych organizowane są w Areszcie imprezy muzyczne (koncert grupy „Skazani”, retransmitowany przez TVP Info w styczniu 2009 r.), turnieje (ogólnozakładowy turniej szachowy, turniej piłki siatkowej) oraz wystawy prac plastycznych osadzonych, z których dochód ze sprzedaży przeznaczany jest na cele charytatywne. Ponadto, wytypowani skazani z oddziału półotwartego biorą udział w zajęciach grupowych poza terenem Aresztu. Przykładem mogą być wycieczki organizowane w roku ubiegłym, w trakcie których osadzeni poznali okoliczne zabytki w Spale i Inowłodzu, jak również kilkunasto-

i kilkudziesięciokilometrowe rajdy piesze. W październiku 2008 r. zorganizowano wycieczkę do Częstochowy dla skazanych odbywających karę po raz pierwszy w zakładzie karnym typu półotwartego. Podczas wizyty osadzeni mieli możliwość zwiedzenia Klasztoru na Jasnej Górze oraz wizyty w Redakcji Tygodnika „Niedziela”.

3.11. Areszt dysponuje bazą do **zajęć sportowych**. Jej trzon stanowi duża hala sportowa usytuowana pomiędzy budynkami penitencjarnymi. Możliwość uczestnictwa w zajęciach sportowych organizowanych na hali mają wszyscy skazani zainteresowani tą formą aktywności, których zdolność do tego typu zajęć potwierdził lekarz. Uzupełnienie bazy sportowej stanowi duże boisko sąsiadujące z halą, na którym osadzeni mogą grać w siatkówkę, koszykówkę i piłkę nożną. Zajęcia sportowe na świeżym powietrzu odbywają się w porze letniej, obejmującej generalnie okres od maja do września. W zależności od warunków atmosferycznych okres ten może zostać wydłużony. W porze zimowej jedyną formą rekreacji na świeżym powietrzu jest spacer, z którego osadzeni mogą korzystać każdego dnia przez godzinę. W jednostce jest łącznie 12 pól spacerowych. Jedno z nich podzielone zostało na pięć mniejszych, z których korzystają osadzeni niebezpieczni. Wszystkie pola spacerowe mają utwardzoną nawierzchnię; na każdym znajduje się jedna lub dwie ławeczki.

3.12. W dziale penitencjarnym, oprócz kierownika i jego zastępcy, zatrudnionych jest 4 psychologów i 13 wychowawców. Rozmowy przeprowadzone przez eksperta z wychowawcami oraz psychologami zatrudnionymi w Areszcie, wykazały znaczne obciążenie tych osób pracą z osadzonymi. Na ten fakt zwracały szczególnie uwagę panie psycholog, które przyjmują codziennie ok. 20 osadzonych. Przy tak dużym obciążeniu trudno jest ich zdaniem zachować należyłą koncentrację i wychwycić wszystkie istotne fakty przekazywane przez pacjenta. Z nadmiarem pracy z osadzonymi związany jest brak wystarczającego czasu dla pozostałej kadry Aresztu, która niejednokrotnie potrzebuje wsparcia psychologicznego. W ocenie eksperta pożądanym byłoby wzmocnienie obsady psychologicznej. Być może należałoby rozważyć ponowne zatrudnienie lekarza psychiatry, którego wiedza gwarantowałaby rzetelną ocenę stanu psychicznego osadzonych. Ponad dwuletni brak takiego specjalisty, jest w ocenie eksperta poważnym problemem.

4. Rozmowy przeprowadzone z osadzonymi.

W toku wizytacji rozmawiano z osobami pozbawionymi wolności w czasie oglądu jednostki: w miejscach pracy, podczas zajęć kulturalno-oświatowych, podczas wizytacji cel mieszkalnych. Przeprowadzono również rozmowy ukierunkowane na kwestie przestrzegania praw przysługujących osadzonym, według opracowanego kwestionariusza, z 66 osobami. Część z nich wytypowano z uwagi na większe, niż w przypadku pozostałych osadzonych, narażenie na niewłaściwe traktowanie. Byli to osadzeni mający więcej niż 60 lat, ukarani w okresie ostatnich 6 miesięcy karą dyscyplinarną osadzenia w celi izolacyjnej bądź osadzeni w celi zabezpieczającej oraz cudzoziemcy.

Wszystkie rozmowy przeprowadzono również w oddziale dla osadzonych niebezpiecznych. Rozmowy według kwestionariusza odbywały się w cztery oczy, w sposób uniemożliwiający osobom postronnym zapoznanie się z treścią odpowiedzi udzielanych przez pozbawionych wolności. Podczas tych rozmów osadzeni przedstawili swoje opinie w przedmiocie przestrzegania ich podstawowych praw oraz atmosfery panującej w Areszcie. W przeważającej większości osadzeni pozytywnie oceniali realizację przysługujących im uprawnień. Część z nich zgłosiła jednak pewne uwagi bądź zastrzeżenia, które dotyczyły następujących kwestii:

- 4.1.** w zakresie **warunków panujących w celi mieszkalnej** sporadycznie podnoszono zarzut przeludnienia, które powoduje, że jest w niej ciasno (5 osób). Sześciu rozmówców żaliło się na niewystarczającą ilość środków czystości. Jeden podniósł, że zamontowane blendy ograniczają dopływ światła dziennego do celi;
- 4.2.** w zakresie **wyżywienia** najwięcej uwag dotyczyło niezadawalających walorów smakowych zup (14 osób) oraz zbyt małych porcji wyżywienia (8 osób);
- 4.3.** w zakresie **warunków dokonywania zakupów w bufecie podczas widzeń przez rodziny oraz przez osadzonych na wypiskę** podnoszono zarzut wysokich cen w kantynie (10 osób) oraz zdarzających się sporadycznie pomyłek w realizacji zamówień (2 osoby);

- 4.4. w zakresie **opieki zdrowotnej** zgłoszone uwagi dotyczyły przede wszystkim długiego czasu oczekiwania na wizytę u lekarza np. przez ponad 2 tygodnie (15 osób) oraz na jakość usług stomatologicznych (3 osoby);
- 4.5. w zakresie korzystania z **aparatów telefonicznych** jeden z rozmówców postulował wydłużenie – np. do godziny 17 – czasu prowadzenia rozmów. Argumentował to tym, iż osoby na wolności pracują zazwyczaj do godziny 16. W związku z faktem, iż osadzeni mogą telefonować z jednostki do godziny 15.30 zdarzają się niezrealizowane rozmowy ze względu na absencję osoby, do której dzwonią;
- 4.6. w zakresie **korzystania ze spacerów** trzech rozmówcy stwierdzili, iż place spacerowe są zbyt małe;
- 4.7. w zakresie **korzystania z prasy, książek oraz zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych** pojedyncze uwagi dotyczyły zbyt ubogiej oferty tych zajęć (wszystkie z oddziału I dla osadzonych niebezpiecznych - 4 osoby);
- 4.8. osoby, z którymi rozmawiano generalnie oceniły **traktowanie przez funkcjonariuszy** jako dobre. Uwagi w tym temacie zgłosiły jedynie dwie osoby, które twierdziły, że funkcjonariusze SW czasem z nich drwią;
- 4.9. tylko jedna spośród 7 osób **karanych dyscyplinarnie** stwierdziła, iż wymierzona kara była niewspółmierna do popełnionego przekroczenia. Nie negowała jednakże samej zasadności ukarania. Wszystkie osoby ukarane dyscyplinarnie przyznały, że zostały wysłuchane przed podjęciem ostatecznej decyzji o ukaraniu. Żaden z rozmówców nie zgłosił uwag odnośnie wykonania wymierzonych kar, w tym również kary osadzenia w celi izolacyjnej;

W trakcie przeprowadzonych rozmów, osoby pozbawione wolności nie zgłosiły żadnych uwag odnośnie: **mycia się i kąpieli, widzeń, korzystania z posług religijnych, korespondencji oraz paczek**, a także w zakresie **stosowania środków przymusu bezpośredniego** (wśród osadzonych, z którymi rozmawiano były 3 osoby, wobec których zastosowano umieszczenie w celi zabezpieczającej).

5. Analiza dokumentacji jednostki.

Po przeanalizowaniu tekstu Porządku wewnętrznego Aresztu nie stwierdzono jego niezgodności z normami prawnymi. Został on zredagowany w sposób jasny i przejrzysty, z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych oddziałów jednostki. Egzemplarze porządku wewnętrznego znajdują się w celach mieszkalnych, co sprawdzono wizytując te pomieszczenia. Potwierdzili to również osadzeni, z którymi przeprowadzono rozmowę.

Z informacji zawartych w Analizie stanu ładu, dyscypliny i nastrojów w Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim za okres 01.01.2007 – 31.12.2007 r. wynika, że w tym czasie, w Areszcie miało miejsce 10 wypadków nadzwyczajnych. Najczęściej odnotowano przypadki ujawnienia przedmiotów niebezpiecznych bądź niedozwolonych (4), a także napaść na funkcjonariusza SW (2), usiłowanie popełnienia samobójstwa przez osadzonego (1), znęcanie się nad osadzonym (1), pobicie osadzonego podczas spaceru (1) oraz zgon osadzonego w celi przejściowej (1).

Dane zawarte w Analizie stanu ładu, dyscypliny i nastrojów w Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim za okres 01.01.2008 – 31.12.2008 r. wskazują na niemal trzykrotny wzrost liczby wypadków nadzwyczajnych w porównaniu z rokiem 2007. W badanym okresie odnotowano ich bowiem 30, a wśród nich: 12 przypadków pobic osadzonych, 8 przypadków ujawnienia przedmiotów niebezpiecznych lub niedozwolonych, 3 przypadki usiłowania popełnienia samobójstwa, 2 przypadki znęcania się nad osadzonymi oraz jeden: zgon z przyczyn naturalnych, zgwałcenie, rzucanie kamieniami w wieżyczkę wartowniczą przez osobę próbującą nawiązać nielegalny kontakt z osadzonym w Areszcie oraz niedochowanie należytej ostrożności przy rozładowywaniu broni służbowej przez funkcjonariusza Policji skutkujące oddaniem niekontrolowanego strzału w służbie bramy Aresztu.

Postępowanie administracji w sytuacjach wystąpienia wypadków nadzwyczajnych nie budzi zastrzeżeń osób wizytujących. Z informacji zawartych w Analizach stanu ładu, dyscypliny i nastrojów za lata 2007 i 2008 wynika, że stan bezpieczeństwa, zarówno osób pozbawionych wolności, jak i funkcjonariuszy

Służby Więziennej, oceniony został jako dobry. W związku z ujawnianiem przedmiotów niebezpiecznych lub niedozwolonych, utrzymującym się w obu badanych latach w czołówce wypadków nadzwyczajnych, Kierownik Działu Ochrony zalecił swoim podwładnym zintensyfikowanie rozpoznawania zamiarów i nastrojów osadzonych.

W roku 2008 osadzeni z Aresztu Śledczego w Piotrkowie Trybunalskim dokonali 57 samouszkodzeń. W przeważającej większości z nich, powód autoagresji miał podłoże czysto instrumentalne (36). Wśród innych powodów omawianych zachowań dominowały chwilowe załamania psychiczne (w trzech przypadkach powodem była nuda). Do dnia 21 stycznia 2009 r. odnotowano 5 samouszkodzeń osadzonych. Powodem jednego z nich była chęć odurzenia się, zaś w czterech pozostałych działania miały charakter instrumentalny.

Do dnia 22 stycznia 2009 r. środki przymusu bezpośredniego zastosowano wobec dwóch osadzonych w Areszcie. W obu przypadkach użyto siły fizycznej i kajdan. Powodem zastosowania środków przymusu bezpośredniego w pierwszej z opisywanych sytuacji było dokonanie przez osadzonego zamachu na zdrowie własne; w drugim zaś – rażące nieposłuszeństwo.

Środki przymusu bezpośredniego w roku 2008 stosowano 11 razy (w 2007 r. 7 razy). W 11 przypadkach użyto siły fizycznej, w 4 umieszczono osadzonych w celi zabezpieczającej, w 9 założono kajdany, w 4 założono kaftan bezpieczeństwa, w 4 zastosowano kask ochronny, po razie skorzystano z pasa obezwładniającego jednoczęściowego i pasa obezwładniającego trzyczęściowego. Wymienione środki stosowano w 8 przypadkach z powodu rażącego nieposłuszeństwa osadzonego, w 3 ze względu na usiłowanie przez osadzonego dokonania zamachu na własne życie lub zdrowie, również w 3 z powodu niszczenia mienia przez osadzonego, w 2 z powodu zamachu osadzonego na życie lub zdrowie innej osoby oraz w jednym wypadku z powodu groźnego zakłócenia spokoju i porządku w jednostce. Zaznaczyć należy, że w stosunku do kilku osadzonych zastosowano jednorazowo więcej niż jeden środek przymusu bezpośredniego oraz, że uczyniono to z więcej niż jednej, wskazanej wyżej przyczyny.

Jak już wspomniano wyżej, w 2007 r. środki przymusu bezpośredniego stosowano 7 razy. W każdym z analizowanych przypadków użyto siły fizycznej; jednokrotnie skorzystano z umieszczenia osadzonego w celi zabezpieczającej, z kajdan, z pasa obezwładniającego jednoczęściowego, z kaftana bezpieczeństwa oraz kasku ochronnego. Wymienione środki zastosowano w 3 przypadkach z powodu usiłowania zamachu na życie lub zdrowie innej osoby, w 2 z powodu usiłowania zamachu na życie lub zdrowie własne, również w 2 z powodu rażącego nieposłuszeństwa oraz po jednym przypadku z powodu niszczenia mienia, ucieczki osadzonego i groźnego zakłócenia spokoju i porządku w jednostce.

Przebieg stosowania środków przymusu bezpośredniego jest nagrywany przy pomocy kamery przenośnej oraz kamery zainstalowanej w celi zabezpieczającej. Wizytujący nie mieli zastrzeżeń do sposobu dokumentowania użycia tych środków.

W 2007 r. 53 osadzonych w Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim złożyło ogółem 117 skarg. Najwięcej skarg dotyczyło opieki zdrowotnej (33), szeroko rozumianego traktowania osadzonych przez funkcjonariuszy i pracowników SW (14 skarg), warunków bytowych (8 skarg) oraz korespondencji (7 skarg). Z grupy skarg rozpoznanych w 2007 r. przez organy więziennictwa, jedna została uznana za zasadną. Dotyczyła ona błędnego podania przez wychowawcę wykształcenia posiadanego przez skazanego ubiegającego się o kontynuowanie nauki, co skutkowało odmową jego przyjęcia do szkoły.

W 2008 r. 85 osadzonych złożyło ogółem 168 skarg. Podobnie jak w poprzednim roku najliczniejszą grupę stanowiły skargi dotyczące opieki zdrowotnej (46), warunków bytowych (19), traktowania osadzonych przez funkcjonariuszy i pracowników SW (17 skarg). Kolejne miejsca pod względem liczebności zajmowały skargi na sposób rozpatrzenia próśb (15) i na przetransportowanie (15). Dwie ze skarg rozpoznanych w 2008 r. przez organy więziennictwa, zostały uznane za zasadne. Jedna z nich dotyczyła braku należytej staranności funkcjonariusza SW, który odesłał paczkę nadawcy mimo przebywania jej adresata w Areszcie, druga zaś – zaksięgowania przekazu pieniężnego innemu,

aniżeli jego adresat osadzonemu. Powodem wskazanej omyłki był brak podania imienia ojca w tytule przekazu pocztowego.

Z informacji uzyskanych od administracji Aresztu wynika, że w roku 2007 przeciwko jednostce wytoczonych zostało 7 postępowań cywilnych, w tym - 6 spraw wszczęto z powództwa osadzonych (jedna sprawa dotyczyła sporu z zakresu prawa pracy). Postępowanie o ustalenie stosunku pracy zakończyło się oddaleniem powództwa przez sąd. W jednej z pozostałych spraw, sąd uznał za częściowo zasadne żądanie powoda i zasądził na jego rzecz odszkodowanie za nieprawidłowe leczenie w kwocie 15 tys. zł. W trzech innych, sąd oddalił powództwa skazanych; dwie sprawy pozostają zaś w toku.

W roku ubiegłym, postępowań przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w Piotrkowie Trybunalskim, zainicjowanych przez osadzonych było znacznie więcej, bo aż 18. Zdecydowana większość dotyczyła zadośćuczynienia za warunki odbywania kary pozbawienia wolności (11). Wśród pozostałych znalazły się sprawy dotyczące odszkodowania z tytułu niewłaściwego leczenia (3) oraz odszkodowania za błędne wyliczenie długości kary z wyroku (1). W odniesieniu do przedmiotu trzech postępowań przeciwko Aresztowi brak było danych. Sąd w 4 przypadkach oddalił pozwy w całości. W jednej sprawie zawiesił postępowanie, a w 13 pozostałych postępowania toczą się nadal. Wysokości zgłaszanych przez osadzonych żądań finansowych oscylowały w 2007 roku w granicach 15 – 180 tys. zł., zaś w roku ubiegłym przybrały wielkości pomiędzy 7 a 400 tys. zł.

W grudniu 2006 r. Areszt Śledczy w Piotrkowie Trybunalskim wizytowany był przez sędziego wizytatora ds. penitencjarnych i nadzoru nad wykonaniem orzeczeń Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim. Po zapoznaniu się ze sprawozdaniem z tej wizytacji (przesłanym do Aresztu przy piśmie z dnia 5 lutego 2007 r.) przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich stwierdzili, że nie wskazano w nim na żadne uchybienia w zakresie szeroko rozumianego traktowania osadzonych.

W 2008 r. Areszt kontrolowany był dwukrotnie przez przedstawicieli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Piotrkowie Trybunalskim.

Pierwsza z kontroli miała charakter interwencyjny, a jej inicjatorem był osadzony, który skarżył się na niewłaściwą jakość chleba. Kontrolę przeprowadzono w dniu 9 maja 2008 r., a czynności sprawdzające dokonane w jej trakcie nie potwierdziły zgłaszanych zarzutów. W dniu 7 października 2008 r. w Areszcie miała miejsce rutynowa kontrola sanitarna. Nie wydano zaleceń pokontrolnych. W 2009 r. w jednostce, miała miejsce kolejna kontrola o charakterze interwencyjnym spowodowana skargą osadzonego korzystającego z diety lekkostrawnej, na jakość smarowidła tłuszczowego do chleba. Przeprowadzone przez PPIS w dniu 12 stycznia 2009 r. czynności sprawdzające nie potwierdziły zgłaszanych przez skarżącego zarzutów wobec czego odstąpiono od wydania zaleceń pokontrolnych.

6. Wnioski i zalecenia.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, z udziałem eksperta – doktora nauk medycznych, pozwoliły uznać, że - generalnie rzecz biorąc – w Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim przestrzegane są prawa osób pozbawionych wolności.

W ocenie wizytujących poczynione ustalenia nie dają również podstaw do stwierdzenia, aby warunki bytowe w Areszcie, czy też inne okoliczności osadzenia, były dla osób pozbawionych wolności na tyle dotkliwe, aby mogły prowadzić do okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania. Ponadto, wrażenia wyniesione z pobytu w oddziałach, rozmów z osadzonymi i funkcjonariuszami Służby Więziennej pozwalają stwierdzić, że atmosfera w Areszcie jest dobra, a relacje między osadzonymi oraz wychowawcami i oddziałowymi prawidłowe. Zgłoszone przez osadzonych uwagi i zastrzeżenia dotyczące szeroko rozumianych warunków pobytu w Areszcie także nie dają podstaw do stwierdzenia, iż osoby pozbawione wolności są traktowane w sposób okrutny lub poniżający.

Po przeanalizowaniu problemów jakie osadzeni zgłosili przedstawicielom Rzecznika Praw Obywatelskich, należy uznać, że dla poprawy warunków osadzenia w Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim celowe jest:

- dokonanie oceny walorów smakowych wyżywienia, szczególnie w odniesieniu do zup;
- zwrócenie uwagi funkcjonariuszom oddziałowym na konieczność właściwego odnoszenia się do osadzonych;
- przeprowadzenie kontroli poziomu cen towarów sprzedawanych w kantynie i porównanie ich z cenami tych samych produktów dostępnych w okolicznych sklepach;

Należy też trwale przymocować stoły i taborety w celach zabezpieczających.

W ocenie eksperta celowe jest również rozważenie możliwości wzmocnienia etatowego służby zdrowia Aresztu poprzez zatrudnienie przynajmniej jednego lekarza. Takie zwiększenie obsady personelu medycznego poprawi dostępność osadzonych do świadczeń zdrowotnych.

Nie kwestionując w żaden sposób wiedzy zatrudnionych w dziale penitencjarnym psychologów uznać należy, iż częstokroć konieczność decydowania przez nich samodzielnie o stanie psychicznym osadzonych jest trudnym wyzwaniem, które niesie ze sobą olbrzymią odpowiedzialność. W związku z tym pożądanym wydaje się być rozważenie możliwości zatrudnienia lekarza psychiatry, który swą wiedzą gwarantowałby rzetelne zdiagnozowanie psychiczne osadzonych. Miałoby to również korzystny wpływ na odciążenie psychologów.

Wskazanim byłoby także zakupienie przenośnego defibrylatora, który przy nagłym zatrzymaniu krążenia może uratować życie.

Dyrektor Aresztu Śledczego w Piotrkowie Trybunalskim pozytywnie ustosunkował się do ww. zaleceń. Poinformował, iż dokonano oceny jakości i walorów smakowych podawanych posiłków i zobowiązano służbę żywnościową i szefów kuchni do dołożenia najwyższej staranności przy przygotowywaniu posiłków w celu osiągnięcia jak najwyższej jakości podawanych dań.

Z wyjaśnień Dyrektora wynika również, iż w celu porównania cen towarów dostępnych w kantynie, prócz porównania cen dokonywanego raz w miesiącu przez dział ochrony, powołano dodatkową komisję, która porównała ceny 98

artykułów dostępnych w kantynie z cenami artykułów w siedmiu innych sklepach na terenie miasta. Na podstawie przeprowadzonych czynności stwierdzono, że różnice w cenach nie były znaczące.

Ponadto, Dyrektor Aresztu poinformował, że taborety i stoły w celach zabezpieczających zostały przymocowane do podłoża, a zagadnienie właściwego odnoszenia się oddziałowych do osadzonych będzie przedmiotem szkolenia w dziale ochrony. Rozważana jest również możliwość zatrudnienia lekarzy, w tym psychiatry, jednak jest to uwarunkowane pozyskaniem odpowiednich kandydatów.